

אמר ליה: אחר הכל עונין אמון, חוץ מתינוקות של בית רבן, הואיל ורק להתלמד עשויין, ואינם מתכוונים כלל לברך.

והני מילי בדלא עידן מפטריהו [שלא בזמן שהם מפטירין בנביא⁽⁵⁵⁾], אבל בעידן מפטריהו עונין, כי אז הם מברכים כראוי על קריאת התורה והנביא.

תנו רבנן: שמן שהיו רגילים לסוכו בסוף הסעודה כדי להעביר את הזוהמא מהידים, כל זמן שלא הובא, הוא מעכב את הברכה, ואסור לזמן עד שיביאוהו,⁽⁵⁶⁾ דברי רבי זילאי.

משובח מהמברך עצמו, כי בענייתו הוא גומר את הברכה.⁽⁵⁴⁾

תנאי היא:

דתניא, אחד המברך ואחד העונה אמון במשמע הכתוב "ואכלת ושבעת וברכת", אלא, שממחרין לתת שכר למברך יותר מן העונה אמון.

הרי שברייאתא זו סוברת שהמברך עדיף מהעונה.

בעי מיניה שמואל מרב: מהו לענות אמון אחר תינוקות של בית רבן, כאשר הם אומרים את הברכות כדי להתלמד?

54. התבאר ע"פ המפרש ותוס' בנזיר [סו ב], וכמבואר לעיל שעניית "אמן" הוא חלק מהברכה, ולכן כאשר אינו מברך לעצמו, אלא בפני אחרים, עיקר המעלה היא בעונים "אמן" שהם גומרים את הברכה, ונמצא שהמברך אומר רק חלקה.

אולם המאירי שם ביאר שעצם הענייה היא פחותה מאמירת הברכה, אלא שלרוב כוונת המטה אוזנו לשמוע גדולה מכוונת המדבר [אך אם מכוון בברכה מעלתו עדיפה, ולכן מצינו בסמוך שהחכמים אמרו לבניהם לחטוף ולברך בכוונה].

והפסקי רי"ד וכל בו ואבודרהם ומהרש"א [סוטה מ ב] כתבו ש"אמן" הוא גימטריא של שמות הויה ואדנות יחד, ונמצא שהמברך מזכיר את השם רק בכינויו, והעונה גדול ממנו, כי מזכירו בכתיבתו ובכינויו [ולכן במקדש לא ענו אמון, שהרי היו מזכירים בו את השם ככתיבתו, ומקורם בזהר בראשית רסב, וראה שערי אורה].

ולהלכה העלה המג"א [ראו] ששכר העונה

והמברך שוין, ומה שראוי לחזור אחר כוס של ברכה, הוא משום שממהרים לשלם את השכר למברך, והיינו משום שהוא זריז ליטוף המצוה [וגם כי האמירה קודמת בזמן לענייה].

55. כך פירש רש"י, וביאר המאירי שהגמרא נקטה בשעה שמפטירין — אף שעונים גם על ברכתם בקריאת התורה, כי אין הקטן עולה לתורה אלא במפטיר.

והרשב"א פירש בשעה שמברכין לפטור עצמם על אכילתן, אף שאינם חייבין בה ומברכין רק מדין חינוך, ועונה עליה כי גם חינוך מצוה היא. וכתב הראש יוסף שלדבריהם אין עונים אמון על ברכת קטן שלא הגיע לחינוך. והערוך השלחן [רטו ב] שלסברא זו נמצא שאין לענות אחר ברכת בנות עד שיהיו בגיל יב, כי אין חיוב לחנכן לברכות, וכ"כ משך חכמה [בראשית יח יט].

56. רש"י, והוסיף שהוא מעכב גם את הברכה על כל מה שמביא לקנוח סעודה, והיינו שאינו מתחייב לברך על הקינוח, אלא אם הובא אחר